

UNIVERSITETI - UNIVERSITY - UNIVERZITET
"HAXHI ZEQA"

SYLLABUSI I LËNDES: Etika në Kërkim Shkencor

Të dhëna bazike të lëndës	
Njësia akademike:	Fakulteti i Biznesit
Titulli i lëndës:	Etika në Kërkim Shkencor
Niveli:	Doktoratë
Status i lëndës:	Obligative
Viti i studimeve:	I
Numri i orëve në javë:	45 h
Vlera në kredi – ECTS:	6
Koha / lokacioni:	Semestri dimëror
Mësimdhënësi i lëndës:	
Detajet kontaktuese:	
Përshkrimi i lëndës	Ky kurs ofron një shqyrtim të thelluar të metodologjisë së kërkimit dhe konsideratave etike të domosdoshme për realizimin dhe raportimin e kërkimeve shkencore, veçanërisht të përshtatura për kontekstet e kërkimit në fushën e biznesit. Duke filluar me një pasqyrë të koncepteve bazë të kërkimit, përfshirë definicionet, llojet dhe metodën shkencore, kursi thellohet në proceset e formulimit të problemeve, rishikimit të literaturës dhe zhvillimit të hipotezave. Pas kësaj, fokusohet në metodat e mostrave dhe mbledhjes së të dhënave, nivelet e matjes dhe analizën, duke u përqendruar në aspekte të tilla si besueshmëria dhe vlefshmëria. Dimensionet etike janë një nga pikat kyçe të këtij kursi, duke përfshirë filozofinë e etikës, ndershmërinë intelektuale dhe ndikimet negative të shkeljeve etike, si falsifikimi dhe plagjiatura. Kursi integron Kodin Evropian të Sjelljes për Integritetin e Kërkimit dhe trajton etikën e publikimeve, duke theksuar çështje si konfliktet e interesit, autorësinë dhe identifikimin e revistave predatore. Etika e kërkimit që përfshin subjekte njerëzore, përfshirë pëlqimin e informuar dhe ruajtjen e konfidencialitetit, trajtohet për të siguruar përputhshmërinë me standardet ndërkombëtare. Modulet përfundimtare udhëzojnë studentet për mënyrën e shkrimit dhe raportimit të rezultateve të kërkimit, zgjedhjen e platformave të

	publikimit si Scopus dhe kuptimin e metrikave të kërkimit. Në përfundim të këtij kursi, pjesëmarrësit do të kenë zhvilluar aftësitë dhe kuptimin e nevojshëm për të realizuar kërkime shkencore të besueshme dhe përgjegjëse, duke u mbështetur në një kornizë etike të fortë.
Qëllimet e lëndës:	Qëllimet kryesore të kursit "Etika në Kërkimin Shkencor" janë: 1. Kuptimi i Metodologjisë së Kërkimit: Të prezantojë studentët me konceptet e kërkimit, duke përfshirë definicionin, rëndësinë dhe qasjet dhe metodat e ndryshme të kërkimit, me theks të veçantë në metodën shkencore dhe adresimin e sfidave me të cilat përballen hulumtuesit, siç janë çështjet e financimit dhe kufizimet e burimeve. 2. Kuptimi i Standardeve Etike dhe Metodologjike: Të pajisë studentët me një kuptim të thellë të parimeve etike dhe metodologjive të kërkimit, duke siguruar një sjellje përgjegjëse në praktikën e kërkimit. 3. Analiza e Dilemmave Etike dhe Mjeteve të Kërkimit: Të zhvillojë aftësitë e studentëve për të identifikuar dhe analizuar kritikisht dilemmën etike në kërkim dhe për të zgjedhur mjetet e duhur të kërkimit, siç janë metodat e mostrave, instrumentet e mbledhjes së të dhënave dhe teknikat e analizës. 4. Aplikimi i Metodave Etike dhe Teknikave të Kërkimit: Të mundësojë që studentët të aplikojnë udhëzimet etike dhe metodat e duhura të kërkimit (kualitative, kuantitative dhe metodat e përziera) në projektimin dhe realizimin e projekteve kërkimore. 5. Promovimi i Integritetit Shkencor dhe Vlefshmërisë së Të Dhënave: Të inkulpojë një angazhim për integritetin shkencor duke adresuar çështje të tilla si shkeljet e kërkimit, etika e publikimeve dhe duke siguruar vlefshmërinë e të dhënave përmes mostrave dhe analizave etike. 6. Përgatitja për Sfida Etike në Kërkim: Të përgatisë studentët për të naviguar nëpër sfidat etike dhe për të përdorur mjetet e duhur të kërkimit gjatë karrierave të tyre akademike dhe profesionale, duke siguruar rezultate kërkimore me cilësi të lartë dhe të qëndrueshme.
Rezultatet e pritura të nxënies:	Në fund të kursit, studentët do të jenë në gjendje të: Njohuri: 1. Të kuptojnë konceptet kryesore të kërkimit, duke përfshirë lloje të ndryshme kërkimi, metodologji dhe metodën shkencore. 2. Të njohin parimet dhe udhëzimet etike në kontekstin e kërkimit shkencor. 3. Të identifikojnë dhe vlerësojnë sfidat dhe dilemat etike të zakonshme të përballuara në kërkim, veçanërisht në shkencat sociale, biznes dhe humanitete. 4. Të njohin hapat e nevojshëm në procesin e kërkimit, nga formulimi i problemeve deri te mbledhja dhe analiza e të dhënave, brenda një kornize etike.

	Aftësi: 5. Të vlerësojnë kritisht ndikimet etike të metodave të kërkimit, mbledhjes dhe analizës së të dhënave. 6. Të aplikojnë metodat e duhura të mostrave dhe mjetet e mbledhjes së të dhënave, duke siguruar besueshmërinë dhe integritetin etike. 7. Të zhvillojnë propozita kërkimore të strukturuar mirë, duke integruar shqetësimet etike dhe metodologjitë e shëndosha të kërkimit. 8. Të zbatojnë praktika etike në menaxhimin e të dhënave, përfshirë pajtimin e informuar, privatësinë dhe konfidencialitetin në kërkimin që përfshin subjekte njerëzore. 9. Të komunikojnë gjetjet e kërkimit në një mënyrë të qartë dhe etike, duke respektuar udhëzimet për publikime dhe duke shmangur shkeljet e kërkimit. Qëndrime: 10. Një angazhim për praktikën etike të kërkimit, duke mbajtur ndershmërinë intelektuale dhe transparencën në të gjitha fazat e procesit të kërkimit. 11. Një qasje proaktive për identifikimin dhe zgjidhjen e sfidave etike në projektet e tyre kërkimore. 12. Një vetëdije për ndikimin e marrjes së vendimeve etike në cilësinë dhe integritetin e rezultateve të kërkimit.		
Kontributi në ngarkesën e studentit (gjë që duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënës të studentit)			
Aktiviteti	Orë	Ditë/javë	Gjithësej
Ligjerata	3	9	27
Leximi i literaturës shkencore	2	15	30
Kontaktet me mësimdhënësin/konsultimet	2	9	18
Esetë dhe grupet e diskutimit	2	5	10
Përgatitja për provimin final	4	5	20
Hulumtimi dhe mbledhja e të dhënave	3	5	15

Analiza e të dhënave dhe hartimi i punimit hulumtues	5	5	25
Rishikimi/kontrollimi i punimit dhe përgaditja për prezantim	1	5	5
Totali			150

--

Metodologjia e mësimëdhënies:	Kursi do të zhvillohet duke përdorur një kombinim të ligjëratave interaktive, studimeve të rasteve, diskutimeve grupore dhe ushtrimeve praktike kërkimore. Studentët do të angazhohen në aktivitete praktike që u lejojnë ata të aplikojnë parimet etike dhe metodologjitë e kërkimit në skenarë kërkimorë të botës reale. 1. Ligjërata Interaktive: Konceptet kryesore dhe kornizat teorike do të prezantohen përmes ligjëratave, të cilat do të ofrojnë themelin për kuptimin e praktikave etike të kërkimit, metodologjive dhe procesit të kërkimit. 2. Studime Raste: Shembuj të botës reale të dilemateve etike në kërkim do të analizohen në klasë, duke i mundësuar studentëve të vlerësojnë kritikisht sfidat etike dhe të propozojnë zgjidhje duke u bazuar në udhëzimet e etikës së kërkimit. 3. Diskutime Grupore: Studentët do të angazhohen në diskutime grupore për të nxitur mësimin bashkëpunues dhe shkëmbimin e ideve, duke u përqendruar në pasojat etike të metodologjive dhe qasjeve të ndryshme kërkimore. 4. Kërkim Praktik: Studentët do të udhëhiqen përmes procesit të hartimit të një pune kërkimore. Kjo do të përfshijë identifikimin e një teme kërkimore, formulimin e pyetjeve kërkimore, aplikimin e metodave të përshtatshme kërkimore dhe respektimin e standardeve etike gjatë punës së tyre. 5. Kërkim i Pavarur: Si pjesë e vlerësimit të tyre, studentët do të kryejnë një projekt kërkimor individual. Ata do të kërkohen të aplikojnë parimet e mësuara në kurs për të zhvilluar një punim kërkimor që trajton si aspektet metodologjike ashtu edhe ato etike të kërkimit shkencor. Ky punim do të jetë një mundësi për studentët të integrojnë teorinë me praktikën dhe të demonstrojnë kuptimin e tyre për praktikave etike të kërkimit.
Metodat e vlerësimit:	• Projekti Kërkimor: 40% • Provimi Final: 30% • Pjesëmarrja dhe Diskutimet: 30%

	Në total, nota përfundimtare do të përbëhet nga këto tre elemente kryesore, duke vlerësuar angazhimin dhe aftësitë e studentit në secilën prej tyre.
Literatura	
Literatura bazë:	1. Resnik, David B.(2018) <i>The Ethics of Research with Human Subjects: Protecting People, Advancing Science, Promoting Trust</i>. Cham: Springer. 2. ALLEA. (2023). <i>The European Code of Conduct for Research Integrity</i>. All European Academies. Retrieved from https://allea.org/portfolio-item/european-code-of-conduct-2023/ 3. Donald R. Cooper & Pamela S. Schindler (2022) – <i>Business Research Methods</i>, McGraw-Hill Irwin. 4. Fink, A., (2009). <i>Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to Paper</i>. Sage Publications 5. Rossman, Gretchen B., and Sharon F. Rallis. <i>Learning in the Field: An Introduction to Qualitative Research</i>. 4th ed. Sage Publications, 2016. 6. Grup Autorësh (2020) – <i>Teknikat Statistikore me Shumë Ndryshore me Aplikim në SPSS, (Botimi i Gjashtë, 2017), 1 – 490</i>. 7. Sreejesh, S., Mohapatra, S., & Anusree, M. R. (2014). <i>Business Research Methods: An Applied Orientation</i>. Springer. 8. Anderson, D. R., Sweeney, D. J., & Williams, T. A. (2022). <i>Quantitative Methods for Business</i>. Cengage Learning, Boston. 9. Saunders, Mark N. K., Philip Lewis, and Adrian Thornhill. <i>Research Methods for Business Students</i>. 8th ed. Pearson Education, 2019.
Literatura shesë:	1. Bob Matthews and Liz Ross, (2010), <i>Research Methods – a practical guide for social and humane sciences</i>, Centre for Democratic Education, Tirana. (Translated from English: Majlinda Nishku and Ilir Nishku). 2. Yin, R. K. (2021). <i>Case Study Research and Applications: Design and Methods</i>. SAGE Publications, Los Angeles. 3. Pittaway, E., Bartolomei, L., & Hugman, R. (2010). 'Stop stealing our stories': The ethics of research with vulnerable groups. <i>Journal of human rights practice</i>, 2(2), 229-251. 4. Dench, Sally, Roger Iphofen, and Ursula Huws. <i>An EU Code of Ethics for Socio-Economic Research</i>. Report 412. Institute for Employment Studies, May 2004. https://www.employment-studies.co.uk/resource/eu-code-ethics-socio-economic-research 5. Albert, Tim and Wager, Elisabeth (2003) "How to handle authorship disputes: a guide for new researchers", pp. 32-34 in <i>The Cope Report 2003</i>. Available online: http://publicationethics.org/files/u2/2003pdf12.pdf

	6. Hansson, Sven Ove (2017) "Editorial: Who should be author?" <i>Theoria</i>, 83 (2): 99–102. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/theo.12116 7. Harcourt, Deborah and Quennerstedt, Ann (2014) "Ethical Guardrails When Children Participate in Research: Risk and Practice in Sweden and Australia", Sage Open, 2014, 4. 8. Horbach, S.P.J.M. and Halffman, W. (2017) "Promoting virtue or punishing fraud: Mapping contrasts in the language of 'scientific integrity'." <i>Science and Engineering Ethics</i> 23: 1461- 1485. https://doi.org/10.1007/s11948-016-9858-y ICSU 2014. 9. Freedom, Responsibility and Universality of Science. (32 p.) https://council.science/publications/freedom-responsibility-and-universality-of-science-2014 10. Resnik, David B. (2015) "Institutional conflicts of interest in academic research", <i>Science and Engineering Ethics</i> (9 p.) https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11948-015-9702-9.pdf Reference readings 11. Buchanan, Elizabeth A. & Zimmer, Michael, "Internet Research Ethics", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2016 Edition), 12. Edward N. Zalta (ed.). CODEX-regler och riktlinjer för forskning http://www.codex.vr.se/index.shtml (avsnitt "Forskarens etik", http://www.codex.vr.se/forskarensetik.shtml) 13. Emmerich, Nathan. 2018. <i>Virtue Ethics in the Conduct and Governance of Social Science Research</i>. Emerald Publishing (248 p.) <i>Guidelines for Research Ethics in the Social Sciences, Humanities, Law and Theology</i>. (2016). 14. Norway: The National Committee for Research Ethics in the Social Sciences and the Humanities (44 p.). https://www.etikkom.no/globalassets/documents/englishpublications/60127_fek_guidelines_nesh_digital_corr.pdf Helgesson, Gert (2015) <i>Forskningsetik</i>. Lund: Studentlitteratur (176 p.). 15. Holden, Erling, Linnerud Kristin and Banister, David (2017) "The imperatives of sustainable development", <i>Sustainable Development</i> 25: 213-220. Available at: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/sd.1647 16. Israel, Mark. 2014. <i>Research Ethics and Integrity for Social Scientists. Beyond Regulatory Compliance</i>. London: Routledge (264 p.)
--	---

Plani i dizejnuar i mësimit:

Java	Ligjerata që do të zhvillohet
Sesioni i parë:	Metodologjia e Kërkimit Moduli 1 prezanton konceptet e kërkimit, përfshirë definicionin, rëndësinë dhe objektivat e tij. Ai bën dallimin mes llojeve të ndryshme të kërkimit, qasjeve dhe metodave, dhe thekson rëndësinë e metodës shkencore. Për më tepër, diskuton sfidat me të cilat përballen kërkuesit në Kosovë, siç janë çështjet e financimit dhe kufizimet e burimeve.

Sesioni i dytë:	Procesi i Kërkimit – Formulimi i Problemeve, Rishikimi i Literaturës dhe Zhvillimi i Hipotezave ➤ Moduli 2 shqyrton hapat kyç në procesin e kërkimit, duke filluar me identifikimin dhe formulimin e problemeve të kërkimit. Ai mbulon teknikat për përzgjedhjen e burimeve të përshtatshme, realizimin e rishikimeve të literaturës dhe përmbledhjen e njohurive ekzistuese. Moduli gjithashtu prezanton krijimin e modeleve konceptuale, formulimin e objektivave të kërkimit dhe zhvillimin e hipotezave. Për më tepër, ai adreson rëndësinë e variablave në kërkim, duke u fokusuar në mënyrën e definimit dhe kategorizimit të tyre për një analizë efektive. Ky modul ofron mjetet thelbësore për projektimin dhe fillimin e një projekti kërkimor.
Sesioni i tretë:	Moduli 3: Mostrimi, Mbledhja e të Dhënave dhe Analiza ➤ Ky modul mbulon konceptet thelbësore në mostrimin dhe mbledhjen e të dhënave për kërkim. Ai prezanton metodat e mostrimit me probabilitet dhe pa probabilitet, rekrutimin e pjesëmarrësve dhe gabimet në mostërim. Moduli shqyrton burimet e të dhënave primare dhe sekondare, nivelet e ndryshme të matjes dhe teknikat e shkallëzimit. Gjithashtu, ai trajton validimin e mjeteve të kërkimit dhe ofron një përmbledhje të metodave të ndryshme të mbledhjes së të dhënave, përfshirë pyetësorët, intervistat, shkallët e vlerësimit dhe diskutimet në grupe fokusi. Vëmendje e veçantë i kushtohet koncepteve kyçe si besueshmëria, vlefshmëria, triangulimi, ngopja dhe krahasimi i vazhdueshëm për të siguruar një projektim dhe analizë kërkimore të qëndrueshme.
Sesioni i katërt:	Filozofia dhe Etika ➤ Ky modul prezanton konceptet themelore të filozofisë, duke përfshirë definicionin, natyrën, fushën dhe degët kryesore si metafizika, epistemologjia dhe logjika. Ai gjithashtu mbulon etikën, duke u fokusuar në definicionin e saj, filozofinë morale dhe natyrën e gjykimeve dhe reagimeve morale. Moduli thekson aplikimin e teorive etike në kërkim, duke ofruar një bazë për të kuptuar dhe adresuar çështjet etike në praktikën e ndryshme kërkimore.
Sesioni i pestë:	Etika në Kryerjen Shkencore ➤ Ky modul trajton çështjet kryesore etike në kërkimin shkencor, duke theksuar rëndësinë e integritetit dhe ndershmërisë në praktikën kërkimore. Ai eksploron parimet e ndershmërisë intelektuale dhe integritetit të

	kërkimit, duke përshkruar standardet që kërkuesit duhet të mbajnë për të ruajtur besueshmërinë e punës së tyre. Moduli mbulon shkeljet shkencore, duke u fokusuar në falsifikimin, krijimin e të dhënave dhe plagjiaturën, dhe pasojat e këtyre praktikave të pabesueshme. Ai gjithashtu diskuton çështjet që lidhen me botimet e panevojshme, duke përfshirë publikimet e dyfishta dhe ato që përputhen, si dhe praktikën e prerjes së sallamit. Për më tepër, moduli thekson rreziqet e raportimit selektiv dhe keqinterpretimeve të të dhënave, duke ofruar udhëzime se si të shmangen këto praktika të pabesueshme për të siguruar një kryerje shkencore të përgjegjshme dhe transparente.
Sesioni i gjashtë:	Etika e Botimeve ➤ Ky modul fokusohet në standardet dhe praktikën etike që lidhen me botimin akademik, veçanërisht në kontekstin e kërkimit në fushën e biznesit. Ai prezanton konceptin e etikës së botimeve dhe thekson rëndësinë e tij në ruajtjen e besueshmërisë dhe integritetit të punës shkencore. Moduli thekson udhëzime kyçe dhe praktikën më të mira, duke iu referuar Kodit Evropian të Sjelljes për Integritetin e Kërkimit, i cili shërben si një kornizë thelbësore për të siguruar botime të përgjegjshme në kërkime. Temat përfshijnë konfliktet e interesit, autorësinë dhe përgjegjësitë e kontribuuesve, si dhe trajtimin e shkeljeve të botimit, të tilla si falsifikimi, krijimi i të dhënave, plagjiatura dhe botimet e panevojshme. Moduli gjithashtu thekson identifikimin e praktikave të papërgjegjshme të botimit dhe procedurat e duhura për raportimin e shkeljeve. Një fokus i veçantë është vendosur në shmangien e revistave dhe botuesve predatori, duke udhëzuar studentët se si të identifikojnë platformat akademike të besueshme për të botuar kërkimin e tyre. Përmes këtyre diskutimeve, moduli ka për qëllim të përgatisë studentët për të naviguar në kompleksitetin e etikës së botimeve në fushën e kërkimit në biznes.
Sesioni i shtatë:	Etika e Kërkimit me Subjekte Njerëzore ➤ Ky modul fokusohet në principet dhe praktikën etike që lidhen me realizimin e kërkimit me subjekte njerëzore. Ai prezanton konsideratat etike thelbësore, duke përfshirë respektin për individët, dobën dhe drejtësinë, në përputhje me udhëzimet e pranura gjerësisht, siç janë Deklarata e Helsinkit dhe Raporti Belmont. Moduli mbulon procedurat e miratimit të informuar, duke siguruar autonominë e pjesëmarrësve në marrjen e vendimeve të pavarura dhe të informuara rreth pjesëmarrjes së tyre. Ai gjithashtu thekson rëndësinë e ruajtjes së privatësisë dhe konfidencialitetit, duke mbrojtur informacionet personale

	të pjesëmarrësve gjatë të gjithë procesit të kërkimit. Temat përfshijnë vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve dhe përfitimeve, si dhe mekanizmat e mbikëqyrjes etike, të tilla si Bordet e Rishikimit Institucional (IRB) ose Komitetet Etike, që sigurojnë realizimin e kërkimeve në mënyrë të përgjegjshme. Për më tepër, moduli trajton konsiderata speciale në kërkimin në biznes, si puna me popullata të cënueshme ose të dhëna të ndjeshme, dhe ofron strategji për të siguruar përputhshmërinë etike, duke balancuar objektivat e kërkimit akademik. Në fund të këtij moduli, studentët do të fitojnë një kuptim të thellë të kornizave etike që rregullojnë kërkimin me subjekte njerëzore, duke i përgatitur ata për të realizuar kërkime përgjegjëse dhe etike në fushën e biznesit që përfshijnë individë.
Sesioni i tetë:	Shkrimi dhe Raportimi i Gjetjeve të Kërkimit ➤ Ky modul udhëzon hulumtuesit në procesin e shkrimit dhe raportimit të gjetjeve të kërkimit në mënyrë efektive. Ai mbulon strukturën dhe përmbajtjen themelore të raporteve dhe artikujve akademikë, duke theksuar teknikat e shkrimit të qartë dhe të saktë për komunikim të fuqishëm. Hulumtuesit do të mësojnë si të strukturojnë abstrakte, hyrje, metodologji, rezultate, diskutime dhe përfundime. Moduli gjithashtu diskuton strategjitë për të zgjedhur revistat e duhura për publikim, vlerësimin e mundësive të publikimit duke përdorur metrikat e kërkimit dhe orientimin në platformat si Scopus dhe Web of Science. Publikimi me qasje të hapur dhe konsideratat etike në raportim trajtohen gjithashtu.
Sesioni i nëntë:	Prezentimi i punimeve hulumtuese

Politikat akademike dhe rregullat e mirësjelljes:	
Cakto politikat e mirësjelljes konform statusit të UHZ-së. • Para së gjithash, studenti duhet të jetë i ndërgjegjshëm dhe të respektojë institucionin dhe rregullat shkollore; • Duhet të respektojë orarin e ligjëratave, dhe të jetë i vëmendshëm në orën mësimore; • Është i obliguar posedimi dhe paraqitja e indeksit dhe mjetit të identifikimit në teste dhe provim; • Gjatë hartimit të punimeve seminarike, studenti duhet të përmbahet udhëzimeve të dhëna nga mësimmëdhënësi për realizimin hulumtues dhe teknik të punimit; • Testet dhe provimet vlerësohen individualisht për secilin student. Prandaj, studentet duhet të përqëndrohen vetëm në njohuritë personale. • Shkelja eventuale e këtyre parimeve etike (rregullave) ndëshkohet konform normave të parapara me ligj.	

--